

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. nr 16, poz. 93)

Art. 24. „1. Pisma procesowe nie są przedmiotem praw autorskich i nie korzystają z ochrony przewidzianej dla tego rodzaju praw. O tym czy posłużenie się fragmentem z określonego pisma procesowego narusza w danych okolicznościach dobro osobiste osoby, która to pismo opracowała, decydują przepisy o ochronie dóbr osobistych.

2. Opublikowanie z dodaniem krytycznej uwagi bardzo niefortunnego fragmentu pisma określonej osoby — bez podania jej nazwiska — sporządzonego w ramach jej pracy zawodowej i przeznaczonego do użytku wykraczającego poza użytek prywatny, nie stanowi bezprawia. Jest bowiem wyrazem całkowicie dopuszczalnej krytyki uprawianej na łamach prasy (I CR 206/68 z 21 VI 1968 r.).

Art. 111 § 3. „Sąd nie może na podstawie art. 117 § 3 k.c. nie uwzględnić upływu terminów przewidzianych w art. 568 § 1 k.c. dla dochodzenia uprawnień z tytułu rękojmi za wady fizyczne sprzedanej rzeczy” (Uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 5/68 z 19 V 1969 r.).

Art. 216 § 2. „Przepis art. 216 § 2 k.c, według którego ograniczenia obowiązku spłat nie stosuje się do spłat na rzecz małżonka w razie zniesienia współwłasności nieruchomości rolnej, która stosownie do przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego należy do majątku wspólnego małżonków, ma zastosowanie także do wypadku, gdy nieruchomość rolna, stanowiąca przedmiot zniesienia współwłasności, była objęta wspólnością umowną, do której stosuje się w myśl art. IX § 1 przep. wpraw. k.r.o. przepisy obowiązujące w chwili jej powstania” (uchwała III CZP 2/69 z 20 II 1969 r.).

Art. 231 §1. Uprawnienie samoistnego posiadacza, wnoszącego w dobrej wierze na cudzym gruncie budynek do domagania się przeniesienia na niego przez właściciela prawa własności zajętej na ten cel działki (art. 231 § 1 k.c.) nie jest ograniczone zezwoleniem władzy administracyjnej przewidzianym w art. 5 ustawy z dnia 25 VI 1948 r. o podziale nieruchomości na obszarze miast i niektórych osiedli.

Jednakże sąd, rozpoznając sprawę na podstawie art. 231 k.c, powinien — o ile to jest możliwe — przez określenie granic działki, której własność powinna strona pozwana przenieść na powoda, uwzględnić założenia planów zagospodarowania przestrzennego co do podziału nieruchomości (postanowienie III CZP 75/68 z 20 IX 69 r.).

Art. 412. Zastosowanie przepisu art. 412 k.c, wymaga, aby cel sprzeczny z zasadami współzycia społecznego objęty był świadomością osoby dokonującej świadczenia. Nie wystarczy niedbalstwo tej osoby w upewnieniu się o takim charakterze dokonywanej czynności (ICR 364/68 z 9 X 1968 r.).

Art. 418 §1. Postanowienie sądu rewizyjnego, którego przedmiotem jest stwierdzenie i wytknięcie w trybie art. 45 pr.o.u.s.p. sądowi niższej instancji oczywistej

obrazy przepisów ustawowych, nie jest równoznaczne z uznaniem winy w rozumieniu art. 418 § 1 k.c. po stronie sędziego, który dopuścił się tego uchybienia. Winą w rozumieniu art. 418 § 1 k.c. jest wina w znaczeniu podmiotowym (I CR 356/67 z 6 XI 1967 r.).

Art. 446 § 3. Odszkodowanie przewidziane w art. 446 § 3 k.c. nie może stanowić symbolicznej kwoty pieniężnej w postaci jednej złotówki.

Jeżeli osoba uprawniona wystąpiłaby z takim roszczeniem sąd władny byłby przyznać jej stosowne odszkodowanie ponad żądanie (art. 321 § 2 k.p.c.). Gdyby jednak osobie tej chodziło w rzeczywistości nie o naprawienie szkody lecz o cele uboczne (np. o satysfakcję moralną) to takie roszczenie byłoby niedopuszczalne ze względu na brak interesu prawnego (art. 189 k.p.c.) (I PR 290/68 z 18 XII 1968 r.).

Art. 646. „Użyte w przepisie art. 646 k.c. określenie „roszczenie wynikające z umowy o dzieło” obejmuje także roszczenie zamawiającego o wyrównanie szkody wchodzącej w obręb pozytywnego interesu na zasadach ogólnych mimo, że zamawiający nie dochodził uprawnień z art. 637 k.c.” (uchwała III CZP 13/69 z 7 V 1969 r.).

Art. 913 § 1. „Dożywotnia renta zastępująca świadczenia należne z umowy dożywocia (art. 913 § 1 k.c.) powinna odpowiadać równowartości świadczeń zastrzeżonej w tej umowie. Jednakże wyjątkowo Sąd, dokonując zamiany dożywocia na rentę, może uwzględnić ciężką sytuację majątkową osoby zobowiązanej do świadczeń dla dożywotnika, jak również okoliczność, że dożywotnik ma inne źródła dochodu” (uchwała III CZP 130/68 z 6 II 1969 r.).

Art. 952 § 3. „Przewidziany w art. 952 § 3 k.c. sposób ustalenia treści testamentu ustnego nie odnosi się do daty sporządzenia testamentu. Ustalenie daty sporządzenia testamentu ustnego jest konieczne tylko wtedy, gdy ta okoliczność miałaby wpływ na jego ważność lub skuteczność” (uchwała III CZP 4/69 z 20 II 1969 r.).

Art. 953 § 3. „Określony w art. 952 § 3 k.c. termin do stwierdzenia treści testamentu ustnego przez zgodne zeznania świadków jest zachowany, jeżeli przewidziane w art. 661 § 1 k.p.c. zawiadomienie ze wskazaniem osób i adresów świadków testamentu zostało wniesione do sądu spadku w terminie sześciu miesięcy od dnia otwarcia spadku, choćby świadkowie zostali przesłuchani przez sąd już po upływie tego terminu. Uchybienie tego terminu powoduje bezskuteczność testamentu ustnego” (uchwała III CZP 31/69 z 27 VI 1969 r.).

Art. 1039 i nast. „W wypadku gdy przepisy o zaliczeniu darowizn (art. 1039-1043 k.c.) stosuje się do działu spadków otwartych przed dniem 1 stycznia 1965 r. art. LIII i LXV przep. wpr. k.c.) wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z dnia 1 stycznia 1965 r. jeżeli przedmiotem darowizny była kwota pieniężna w walucie nie obowiązującej w dniu 1 stycznia 1965 r., dla obliczenia wartości przedmiotu darowizny dopuszczalne jest przyjęcie innego niż pieniądź miernika” (uchwała III CZP 6/69 z 20 III 1969 r.).

Art. 1067 § 1. „Zapis udziału w gospodarstwie rolnym jest zapisem części gospodarstwa rolnego (art. 1067 § 1 k.c.)” (uchwała III CZP 39/69 z 8 VII 1969 r.).

Kodeks rodzinny i opiekuńczy z 25 II 1964 r. (Dz. U. nr 9, poz. 59).

Art. 32. „Gospodarstwo rolne, nadane w czasie trwania małżeństwa na rzecz jednego z małżonków w trybie dekretu o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziemi Odzyskanych (Dz. U. nr 49 poz. 279 z 1946 r.) oraz zwolnione od ceny nabycia w trybie art. 12 - 14 dekretu z dnia 18 IV 1955 r. o uwłaszczeniu i uregulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną (Dz. U. nr 14 poz. 78 z 1949 r.) w związku z pozostawieniem innej nieruchomości przez tego małżonka poza gra-

nicami kraju, wchodzi w skład majątku wspólnego obojga małżonków" (uchwała III CZP 10/69 z 7 III 1969 r.).

Art. 60. „Początkową datą płatności alimentów, zasądzonych na podstawie art. 60 k.r. i op. w wyroku orzekającym rozwód, stanowi data uprawomocnienia się tego wyroku" (uchwała III CZP 16/69 z 26 III 1969 r.).

Art. 60 § 2. Artykuł 60 § 2 k.r.o. ma zastosowanie w każdym wypadku, gdy orzeczenie rozwodu następuje z winy jednego tylko małżonka. Nie zmienia sytuacji fakt, że do rozkładu pożycia mogły się przyczynić inne jeszcze okoliczności przez żadnego z małżonków niezawinione.

Dla oceny, czy wymóg przewidziany art. 60 § 2 k.r.o. został spełniony nie są istotne ewentualne zmiany, jakie nastąpiły w położeniu materialnym małżonka niewinnego w czasie między faktycznym rozejściem się małżonków a orzeczeniem rozwodu, istotne jest natomiast porównanie każdorazowej sytuacji materialnej małżonka niewinnego z tym położeniem, jakie istniałoby, gdyby rozwód nie został w ogóle orzeczony i małżonkowie kontynuowaliby pożycie. (II CR 528/68 z 7 I 1969 r.).

Art. 80, 81. Okoliczność, że mężczyzna, który uznał dziecko, nie jest jego biologicznym ojcem, nie powoduje ex lege (z samego prawa) nieważności uznania; okoliczność ta może jedynie stanowić podstawę unieważnienia uznania na żądanie osoby uprawnionej. Uprawnie nie takie nie przysługuje mężczyźnie, który uznał nie swoje dziecko (I CR 570/68 z 14 II 1969 r.).

Art. 100 w zw. z art. 109. „Sąd opiekuńczy może oddalić wnioski matki o odebranie dziecka od osoby nieuprawnionej, jeżeli dobro dziecka przemawia przeciwko uwzględnieniu tego wniosku; obowiązany jest jednak w takim wypadku wydać jednocześnie zarządzenie o ograniczeniu władzy rodzicielskiej przez pozostawienie dziecka u osoby, u której ono znajduje się" (Uchwała III CZP 44/69 z 18 VII 1969 r.).

Prawo rzeczowe z 11 X 1946 r. (Dz. U. nr 57, poz. 319).

Art. 23. „W procesie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym ustalenie, jako przesłanki wyroku, że powód nabył własność nieruchomości przez zasiedzenie, nie jest dopuszczalne" (Uchwała III CZP 11/69 z 20 III 1969 r.).

Ustawa z 28 V 1957 r. o wyłączeniu spod publicznej gospodarki lokalami domów jednorodzinnych oraz lokali w domach spółdzielni mieszkaniowych (Jednol. tekst Dz. U. nr 47 poz. 228 z 1962 r.).

Art. 9 ust. 3 „1. Lokalem wolnym w rozumieniu art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 28 maja 1957 r. o wyłączeniu spod publicznej gospodarki lokalami domów jednorodzinnych oraz lokali w domach spółdzielni mieszkaniowych (Dz. U. 1962 r. nr 47, poz. 228), o przydzielenie którego może na podstawie tego przepisu ubiegać się najemca zamieszkały w domu spółdzielni budownictwa mieszkaniowego, jest lokal nie przydzielony żadnemu członkowi; nie stanowi natomiast podstawy do zakwalifikowania lokalu jako wolnego okoliczność, że jest on nie zajęty.

2. Na podstawie wymienionego przepisu najemca może domagać się przyjęcia go do spółdzielni i przydzielenia mu lokalu wolnego, ale tylko takiego, którego powierzchnia odpowiada liczbie osób razem z najemcami zamieszkałymi.

3. Jeżeli lokal zajmowany przez najemcę jest za duży, może on domagać się przydzielenia mu innego lokalu „wolnego", może też ubiegać się o przydzielenie mu części lokalu przezeń zajmowanego, jeżeli podział tego lokalu na kilka samo-

dzielnych mieszkań jest możliwy i jeżeli wyrazi ha taki podział zgodę organ budowlany (I CR 443/68 z 6 XII 1968 r.).

Ustawa z 30 I 1959 r. Prawo lokalowe (Jednol. tekst Dz. U. z 1962 r. nr 47, poz. 227)

Art. 29 ust. 2. Uprawnienia z art. 29 ust. 2 prawa lokalowego (Dz. U. nr 47 poz. 227 z 1962 r.) nie przysługują osobom, które w wyniku umowy najmu z właścicielem, zamieszkały w domu położonym na terenie objętym publiczną gospodarką lokalami, a wyłączonym spod tej gospodarki na mocy ustawy z 28 V 1957 r. (Dz. U. nr 47 poz. 228 z 1962 r.) — po utracie przez dom tego przywileju (uchwała III CZP 26/69 z 7 V 1969 r.).

Ustawa z 14 VI 1960 r. o zagospodarowaniu lasów i nieużytków nie stanowiących własności Państwa oraz niektórych lasów i nieużytków państwowych (Dz. U. nr 29, poz. 166)

Art. 18 ust. 2. Ograniczenie wynikające z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. o zagospodarowaniu lasów i nieużytków nie stanowiących własności Państwa oraz niektórych lasów i nieużytków państwowych (Dz. U. nr 29, poz. 166) ma zastosowanie tylko wtedy, gdy w rachubę wchodzi podział działki leśnej stanowiącej jedną całość na mniejsze obiekty. Jeżeli więc przedmiot działki spadku lub zniesienia współwłasności stanowi obiekt, w skład którego wchodzi kilka działek leśnych, poszczególne działki można — bez zezwolenia organu administracyjnego — przyznać innym uczestnikom postępowania, choćby powierzchnia każdej z nich nie przekraczała 5 ha" (III CRN 201/68 z 30 VIII 1968 r.)

Kodeks morski z 1 XII 1961 r. (Dz. U. nr 58, poz. 318)

Art. 73 § 2. Wynikające z przepisów międzynarodowej konwencji o ujednoczeniu niektórych zasad dotyczących ograniczenia odpowiedzialności właścicieli statków morskich, podpisanej w Brukseli w dniu 25 sierpnia 1924 r. (Dz. U. z 1937 r. nr 33, poz. 256) — ograniczenia odpowiedzialności armatora mają zastosowanie nie tylko w obrocie zagranicznym, ale także w obrocie wewnętrznym. Ograniczenia te wynikają jednak — jeżeli chodzi o obrót wewnętrzny — nie bezpośrednio z konwencji, lecz z mocy art. 73 § 2 kodeksu morskiego, który do tych ograniczeń się odwołuje. Konwencja brukselska ma więc na omawianym odcinku do obrotu wewnętrznego pośrednie zastosowanie (ICR 268/68 z 12 VII 1968 r.).

Ustawa z dn. 24 I 1968 r. o rentach i innych świadczeniach dla rolników przekazujących nieruchomości rolne na własność Państwa (Dz. U. nr 3, poz. 15).

Art. 4 ust. 1. „Ostateczna decyzja o przejściu nieruchomości rolnej na własność Państwa na podstawie ustawy z dnia 24 I 1968 r. o rentach i innych świadczeniach dla rolników przekazujących nieruchomości rolne na własność Państwa (Dz. U. nr 3 poz. 15) stanowi samodzielną podstawę do założenia księgi wieczystej dla budynku stanowiącego odrębny przedmiot własności (art. 4 ust. 1 powołanej ustawy)" (III CZP 27/69 z dn. 12 V 1969 r.).

Kodeks postępowania cywilnego z 17 X 1964 r. (Dz. U. nr 43, poz. 296; sprost.: Dz. U. z 1965 r. nr 15, poz. 113).

Art. 2 § 1. W sprawach o odszkodowanie nie objętych art. 10 - 14 ustawy z dnia 16 XI 1960 r. o prawie geologicznym (Dz. U. nr 52 poz. 303) dopuszczalna jest droga sądowa. (II CZ 172/68 z 3 X 1968 r.).

Art. 2 § 1. Sprawy o odszkodowanie za szkody wyrządzone przez samowolne

zajęcie nieruchomości przed jej wywłaszczeniem należą do kompetencji sądów powszechnych (II CZ. 153/68 z 28 XI 1968 r.).

Art. 2 § 1. Ani art. 11 ustawy z dnia 28 maja 1957 r. (Dz. U. nr 31 poz. 132) ani wydane na podstawie ust. 5 tegoż artykułu rozporządzenie M. Gosp. Kom. z dnia 12 VIII 1957 r. w sprawie trybu dokonywania sprzedaży przez Państwa domów mieszkalnych i innych nieruchomości (Dz. U. nr 44 poz. 206) nie wyłączają drogi sądowej dla oceny, czy zachodzą w świetle tej ustawy przesłanki ważności zawartej na jej podstawie umowy, również więc i w zakresie badania charakteru domu przeznaczonego do sprzedaży (ośmio- czy więcej izbowy) (III CRN 368/68 z 24 I 1969 r.).

Art. 2 § 2. Niedopuszczalność drogi sądowej w sporach pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej a kółkami rolniczymi (§ 1 rozp. Rady Ministrów z dnia 24 IX 1966 r. Dz. U. nr 41 poz. 249) obejmuje również związki kółek rolniczych (II CZ 173/68 z 11 XI 1968 r.).

Art. 99. „Skarbowi Państwa jako stronie procesu cywilnego zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata w takim wypadku, gdy jest on reprezentowany przez radcę prawnego ustanowionego na podstawie obowiązujących przepisów prawa dla państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, albo dla jej organu nadrzędnego” (uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 111/68 z 28 IV 1969 r.).

Art. 518. „Jeżeli Sąd opiekuńczy po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania 'nieprocesowego o pozbawienie władzy rodzicielskiej dojdzie do przekonania, że brak jest merytorycznych przesłanek do pozbawienia rodzica tej władzy, powinien dać temu wyraz w sentencji postanowienia a nie umarzać postępowanie. Od takiego postanowienia jako zawierającego orzeczenie co do istoty sprawy przysługuje — niezależnie od jego formy — rewizja (art. 518 k.p.c.)” (uchwała III CZP 134/68 z 18 II 1969 r.).

Art. 618, 686, 688. „Roszczeń z tytułu pobranych pożytków za czas, jaki dzieli wydanie orzeczenia Sądu I instancji zapadłego w sprawie o zniesienie współwłasności (o dział spadku) i wydanie orzeczenia Sądu II instancji oddalającego rewizję, współwłaściciel (współspadkobierca) może dochodzić od drugiego współwłaściciela (współspadkobiercy) tylko w postępowaniu o zniesienie współwłasności (o dział spadku)” (uchwała III CZP 34/69 z 27 VI 1969 r.).

Art. 824 § 1 pkt. 2. „1. Jeżeli egzekucja ze względu na jej przedmiot lub osobę dłużnika jest niedopuszczalna (art. 824 § 1 pkt. 2 k.p.c), dłużnikowi przysługuje skarga na odmowę uchylenia przez komornika sądowego zajęcia wierzytelności;

2. Niedopuszczalne jest zajęcie wierzytelności z tytułu czynszu najmu lokalu użytkowego podlegającego przepisom prawa lokalowego i przepisom rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lipca 1965 r. „w sprawie czynszów najmu za lokale mieszkalne” (Dz. U. nr 35, poz. 224), gdy zarząd budynku sprawowany jest przez wynajmującego (właściciela, zarządcę) nie będącego jednostką gospodarki uspołecznionej, który zobowiązany jest do otwarcia odrębnego rachunku bankowego” (uchwała III CZP 131/68 z 26 II 1969 r.).

Art. 842 § 1 zd. 3. „Przepis art. 842 § 1 zd. 3 k.p.c. nie może być w drodze analogii stosowany w wypadku egzekucji sądowej” (I CZ 35/68 z 5 VII 1968 r.).

Art. 843 § 4. „Powództwo przeciwegzekucyjne może być zabezpieczone jedynie przez zawieszenie postępowania egzekucyjnego (art. 843 § 4 k.p.c). Gdy postępowanie egzekucyjne nie zostało wszczęte, nie jest dopuszczalne zabezpieczenie takiego powództwa przez zakaz prowadzenia egzekucji” (I CZ 10/68 z 2 XII 1968 r.).

Art. 1150 w zw. z art. 1146. Wyrok sądu zagranicznego zasądający alimenty

w wysokości 1/4 części zarobków może być wykonany na terenie Polski bez zmodyfikowania go przez określenie wysokości alimentów konkretną kwotą pieniężną (II CZ 118/68 z 26 VI 1968 r.).

Ustawa z 13 VI 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 24, poz. 110)

Art. 11 ust. 2. Przewidziany w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 24, poz. 110) obowiązek ściągnięcia kosztów sądowych od strony zwolnionej od nich istnieje tylko wówczas, gdy zasądzone na jej rzecz roszczenie ma charakter roszczenia majątkowego, przysparzającego. Nie ma więc obowiązku pokrywania kosztów sądowych, gdy orzeczenie chociażby o charakterze majątkowym jest wyłącznie deklaratoryjne (II CZ 198/68 z 8 XI 1968 r.)

Zebrał
Henryk Dąbrowski

ORZECZNICTWO KARNE SADU NAJWYŻSZEGO IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA

Kodeks karny

Art. 14 § 1. Koncepcja zamiaru ewentualnego przy usiłowaniu zabójstwa jest możliwa. Przy zamiarze ewentualnym, gdy sprawca pragnie pewnej zmiany a równocześnie godząc się na inną zmianę prawdopodobną, świadomie przedsięwzięcie działanie, może odpowiadać za usiłowanie. Sprawca przewiduje możliwość śmierci i na to się godzi (10 V 1968 r. — III KR 21/68).

Art. 18. Jeśli czyn sprawcy znajduje się w bezpośrednim związku z jego stanem patologicznym, zaostrzonym jedynie przez nadużycie alkoholu, to nie zostaje on wywołany tylko przez wprowadzenie się w stan nietrzeźwości i dlatego należy eliminować w takim wypadku przepis art. 18 § 2 k.k., badać zaś sprawę pod kątem widzenia przepisu art. 18 § 1 k.k. (22 VIII 1966 r. — V KRN 442/68).

Art. 21. Przyjęcie, iż sprawca dopuścił się przypisanego mu czynu przestępnego z przekroczeniem granic obrony koniecznej, wymaga w pierwszej kolejności ustalenia, że działanie tego sprawcy zostało w konkretnych warunkach podjęte w takiej sytuacji, gdy w ogóle miał miejsce bezprawny, bezpośredni i rzeczywisty zamach na dobro własne oskarżonego lub innej osoby; a następnie, że oskarżony granice prawnie dopuszczalnej obrony przekroczył nadmiarem bądź niewspółczesnością obrony; z samej nazwy „obrona konieczna” wynika, że czyn sprawcy dla zachowania do końca charakteru prawnego działania („nie popełnia przestępstwa, kto działa [...]” art. 21 k.k.) nie może przekroczyć granic rzeczywistej konieczności niezbędnej dla czynnego odparcia zamachu.

Problem obrony koniecznej nie może być zawężony jedynie do wzajemnej osobowej korelacji sytuacyjnej dwojga osób: „oskarżony-poszkodowany”, lecz należy uwzględnić również zagrożenie ze strony innych osób, przybyłych na miejsce razem z pokrzywdzonym i to w stosunku nie tylko do oskarżonego, lecz i do członków jego rodziny (24 IX 1968 r. — IV KR 167/68).

Art. 25. Z treści art. 25 k.k. wynika, że dobrowolne odstąpienie od działania nie musi koniecznie łączyć się z zapobiegnięciem powstaniu skutku przestępnego, bo oba warunkujące bezkarność człony tekstu przepisu występują tu alternatywnie, tzn. że w konkretnej sytuacji wystarczy spełnienie jednego z nich.

Dobrowolne odstąpienie od działania skutkuje bezkarności usiłowania, chyba że usiłujący działaniem swym stworzył sytuację, w której, już bez jego dalszego udziału mogą zacząć działać siły przyrody, prowadzące do wywołania skutku przestępnego. Właśnie w takim tylko wypadku ma on obowiązek zapobiec powstaniu takiego skutku. (5 XII 1968 r. — III KR 180/68).

Art. 54. Nagminność przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu nie uzasadnia uważania jej za okoliczność obciążającą w każdej sprawie o przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu. Nagminność wtedy tylko może być uznana za okoliczność obciążającą, gdy sposób działania oskarżonego i warunki, w jakich dopuszcza się przestępstwa, stanowią zjawisko często powtarzające się na danym terenie i przez to szczególnie niebezpieczne (16 VIII 1968 r. — II KR 110/68).

Art. 61. Fakt odbycia kary przez zaliczenie na jej poczet okresu tymczasowego aresztowania nie wyłącza możliwości zastosowania art. 31 k.k., jeśli zachodzą wszelkie przesłanki uzasadniające zastosowanie tego dobrodziejstwa, a nadto przemawiają za tym względy wewnętrznej proporcji kar w wyroku. Fakt, iż oskarżony przebywał w areszcie tymczasowym, nie powinien pogorszyć jego sytuacji w porównaniu z oskarżonym, który w areszcie tymczasowym nie przebywał, ponieważ dobrodziejstwo wynikające z zastosowania art. 61 k.k. nie ogranicza się tylko do zawieszenia wykonania kary, ale polega również i na tym, że w razie pomyślnego przebiegu okresu próby, skazanie uważa się za niebyłe (12 III 1969 r. — II KR 14/69).

Art. 148. Osoba pomagająca sprawcy przestępstwa uniknąć odpowiedzialności karnej korzysta z bezkarności określonej w art. 148 § 2 k.k. nie tylko wówczas, gdy czyni to z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jej samej za przestępstwo popełnione przez sprawcę, lecz także wtedy, gdy udziela pomocy sprawcy przestępstwa z obawy przed odpowiedzialnością grożącą jej za inny czyn przestępny.

Obawa osoby udzielającej pomocy sprawcy przestępstwa musi być uzasadniona; zachodzi to wówczas, gdy między jej czynem przestępnym a czynem sprawcy istnieje taki związek, że w razie pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej musi nastąpić lub z dużym prawdopodobieństwem nastąpi ujawnienie przestępstwa przez nią popełnionego (10 I 1969 r. — V KRN 668/68).

Art. 160. Przestępstwo paserstwa w postaci pomocy do ukrycia, polegającej na przechowywaniu (ukrywaniu) ma charakter przestępstwa trwałego. W tym stanie rzeczy późniejsza niewątpliwa świadomość oskarżonego co do rodzaju ukrywanego mienia i sposobu jego uzyskania — daje od tej chwili w każdym razie podstawę do przypisania mu przestępstwa z art. 4 ustawy z dnia 18 VI 1959 (Dz. U. nr 36, poz. 228 (7 sędziów 17 X 1968 r. — V KRN 219/68).

Art. 225 § 2. O przyjęciu stanu silnego wzruszenia nie może decydować fragmentaryczne zachowanie się sprawcy, ale usprawiedliwiony konfliktem uczuciowym czy prowokacyjnym zachowaniem się poszkodowanego stan głębokiego wzburzenia sprawcy. Dokładna analiza etiologii takiego konfliktu oraz tła i pobudek służących jego rozwojowi, ocena rodzaju prowokacji i jej wpływu na psychikę sprawcy przy uwzględnieniu warunków środowiskowych, wreszcie związek przyczynowy pomiędzy głębokim wzburzeniem sprawcy odbierającym mu trzeźwość sądu a dokonaniem przestępstwem mogą dać podstawę do wniosku, że tempore criminis nad intelektem dominowały czynniki emocjonalne. (16 VIII 1968 r. — II KR 90/68).

Art. 255. Podniesienie zarzutów zniesławiających inną osobę w piśmie procesowym nie chroni sprawcy przed odpowiedzialnością z art. 255 k.k., jeżeli zniesławiające fakty zostały przez nią zmyślane, gdyż świadomie fałszywe pomówienie

innej osoby stanowi przekroczenie uprawnień działania w obronie swego interesu i wyłącza dobrą wiarę (26 IX 1968 r. — V KRN 523/68).

Art. 259. W sytuacji, gdy kilku współsprawców dopuszcza się-rozboju, za roz-bój odpowiadają nie tylko ci, którzy używają przemocy lub groźby, lecz także ci, którzy z nimi współdziałają, gdy zamiarem ich było użycie przemocy lub groźby. Udowodnienie przeto zamiaru jest warunkiem odpowiedzialności za udział w roz-boju (20 III 1969 r. — III KR 1/69).

Art. 269. Zajmowanie się sprawami majątkowymi innej osoby opiera się na wynikającym z ustawy lub umowy stosunku prawnym, upoważniającym do zajmowania się tymi sprawami i nakładającym obowiązek troszczenia się o te sprawy. Istotę przewidzianego w art. 269 k.k. karalnego nadużycia zaufania stanowi naruszenie tego obowiązku przez działanie na szkodę interesów majątkowych, którym posiadane przez sprawcę upoważnienie ma służyć.

Do istoty przestępstwa określonego w art. 269 k.k. nie należy rzeczywiste nastąpienie szkody, wystarczy świadomość sprawcy spowodowania niebezpieczeństwa, możliwości powstania szkody, objętej jego choćby ewentualnym zamiarem (29 VII 1968 r. — II KR 70/68).

Art. 290 § 2. Najprostsza forma żądania występuje wówczas, gdy urzędnik bezpośrednio, w sposób nie budzący najmniejszych wątpliwości, zwraca się do swego kontrahenta, aby ten wręczył mu odpowiednią sumę pieniędzy.

Są jednak i inne, zakamuflowane metody działania, przy pomocy których urzędnik osiąga ten sam skutek, a mianowicie — otrzymanie korzyści majątkowej lub osobistej, na przykład przez wywołanie takiej sytuacji, w której ów kontrahent zmuszony jest — chcąc uniknąć niekorzystnych dla siebie następstw — wręczyć mu łapówkę (4 X 1968 r. — III KR 94/68).

Kodeks karny Wojska Polskiego

Art. 32. Sąd Najwyższy, uchylając zaskarżony wyrok w części dotyczącej jednego lub kilku zarzutów aktu oskarżenia z jednoczesnym przekazaniem sprawy w tej części do ponownego rozpoznania, uchyla zarazem karę łączną, jeżeli jest ona zawarta w wyroku, i nakazuje ponowne rozpoznanie sprawy również w tym zakresie (7 sędziów 1 IV 1968 r. — U 4/67).

Kodeks postępowania karnego

Art. 4. Wskutek zawieszenia postępowania wstrzymany zostaje dalszy jego bieg, z wyjątkiem czynności zmierzających — w miarę potrzeby — do zebrania i zabezpieczenia dowodów (art. 4 § 1 k.p.k.). Natomiast dokonane już wcześniej czynności procesowe zachowują moc. Nie jest więc dopuszczalne po zawieszeniu postępowania przesłuchiwanie oskarżonego na okoliczności sprawy, z wyjątkiem kwestii umieszczenia go na czas trwania choroby w zamkniętym zakładzie dla psychicznie chorych (25 I 1969 r. — II KR 105/68).

Art. 9. Obowiązujący kodeks postępowania karnego uznaje za dowód każdą okoliczność, która może stać się podstawą wyrobienia przez sąd orzekający przekonania o winie oskarżonego, względnie o jej braku (9 V 1968 r. — IV KR 10/68).

Art. 9. Zeznania świadków magazynierów w sprawach o nadużycia gospodarcze, założone bez oparcia o dokumenty magazynowe czy finansowe i bez ustosunkowania się tych świadków do okazywanych im dokumentów — tam gdzie dokumenty takie istnieją i dadzą się odnaleźć — nie mogą być uznane za pełnowartościowy dowód dla sądu (28 I 1969 r. — Z 56/68).

Art. 251. Postanowienie o zwrocie akt celem uzupełnienia śledztwa powinno być realne i celowe, tzn. że dodatkowe czynności śledcze są możliwe do wy-

konania, a jednocześnie niezbędne do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy (15 III 1969 r. — IV KZ 3/69).

Art. 299. Cofnięcie przez oskarżonego na rozprawie wyjaśnień swych ze śledztwa samo przez się dowodu z tych wyjaśnień nie eliminuje. Sąd powinien dokładnie rozważyć powody, dla jakich oskarżony to czyni, przeanalizować treść wyjaśnień jego ze śledztwa i z rozprawy, skonfrontować je z innymi dowodami i dopiero wskazać powody, dla jakich daje wiarę tym a nie innym jego wyjaśnieniom (17 II 1969 r. — III KR 179/68).

Art. 305. Sąd jest uprawniony do zwrotu akt sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego, gdy jest widoczne, że od wyników uzupełniającego postępowania dowodowego zależeć może charakter i rozmiar odpowiedzialności osób objętych dotychczasowym aktem oskarżenia.

Prawo sądu a nawet jego obowiązek do podejmowania we własnym zakresie na rozprawie sądowej czynności zmierzających do ustalenia faktów, które znajdują się w sferze jego zainteresowań, nie może się rozciągać na podejmowanie złożonych czynności dowodowych, których przeprowadzenie należy ze swej istoty do podstawowych obowiązków postępowania przygotowawczego (21 XII 1968 r. — IV KZ 78/68).

Art. 324. Prawo do zakwalifikowania czynu objętego aktem oskarżenia pod inny przepis prawa karnego niż to uczynił prokurator, może odnosić się jedynie do sytuacji, gdy wszystkie okoliczności podstawowe zarzucanego czynu zostały wyjaśnione i nie pozostaje już nic innego jak tylko dobór najprawidłowszej kwalifikacji (21 XII 1968 r. — IV KZ 78/68).

Art. 329. Sentencja wyroku skazującego powinna być zredagowana w taki sposób, żeby wszystkie istotne okoliczności działania oskarżonego zostały wymienione oraz żeby nie było wątpliwości, za jaki czyn sąd skazał oskarżonego (28 X 1968 r. — IV KR 188/68).

Art. 239. Nie jest dopuszczalne przypisanie oskarżonemu jako wartości przedmiotu zagarnięcia w sposób alternatywny różnych sum z oznaczeniem górnej i dolnej granicy „od kilku do kilkunastu tysięcy złotych”. Skoro po wyczerpaniu wszystkich środków dowodowych sąd nie uzyska możliwości dokładnego ustalenia wysokości wyrządzonej szkody (wartości przedmiotu, zagarnięcia), powinien oprzeć się na kwocie nie budzącej wątpliwości, iż stanowi ona minimum wartości przedmiotu zagarnięcia i taką sumę sprawcy przypisać, przy czym, jeśli przesłanki dowodowe wskazują niewątpliwie, iż faktyczna suma zagarnięcia była większa, lecz nie istnieją możliwości dokładnego jej ustalenia, sumę przypisaną należy oznaczyć określeniem „co najmniej”. (17 II 1969 r. — III KR 204/68).

Art. 463. Pozasądowa ekspertyza, pozostająca w sprzeczności z ekspertyzą, na której sąd oparł swe orzeczenie, jest nowym dowodem w rozumieniu art. 463 k.p.k. (7 sędziów 20 II 1969 r. — V KRN 51/68).

Mały kodeks karny

Art. 4 § 2. Za przypadek mniejszej wagi w rozumieniu art. 4 § 2 m.k.k. może być uznany tylko taki fakt nielegalnego posiadania broni, gdy zarówno z okoliczności sprawy, jak i danych dotyczących osobowości oskarżonego wynika, że przechowywanie przez niego broni nie stanowiło realnego zagrożenia bezpieczeństwa publicznego.

Skoro zaś z materiałów sprawy wynika, że oskarżony był już uprzednio karany za przestępstwo z art. 4 § 2 m.k.k. na karę 1 roku więzienia i karę tę całkowicie odbył, że posiadana przez niego broń była w pełni sprawna, że oskarżony miał ujemną opinię, to w tych warunkach słuszne było uznanie, że brak jakich-

kolwiek podstaw do przyjęcia przypadku mniejszej wagi w rozumieniu art. 4 § 2 m.k.k. (15 XI 1968 r. — III KR 134/68).

Ustawa dewizowa z dnia 28 III 1952 r. (Dz. U. nr 21, poz. 133)

Art. 12. O wartości zagranicznych środków płatniczych decyduje nie cena ich sprzedaży w zawartej bez zezwolenia transakcji, lecz kurs tych walut, ustalony i ogłoszony przez prezesa Narodowego Banku Polskiego w Monitorze Polskim (7 sędziów 19 IX 1968 r. — V KRN 412/68).

Ustawa z dnia 22 V 1958 r. o zastrzeniu odpowiedzialności karnej za chuli-gaństwo (Dz. U. nr 34, poz. 152)

Art. 4. Żołnierz pełniący służbę patrolową jest funkcjonariuszem organów powołanych do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zastrzeniu odpowiedzialności karnej za chuli-gaństwo (Dz. U. nr 34, poz. 152), natomiast żołnierz pełniący służbę wartowniczą jest funkcjonariuszem tych organów wówczas, gdy w granicach swych obowiązków lub uprawnień służbowych, działa w zakresie ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego (7 Sędziów 29 XI 1968 r. — U 2/68).

Ustawa z dnia 18 VI 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa prze-ciw własności społecznej (Dz. U. nr 36, poz. 228)

Art. 2 § 1. Mienie związków zawodowych jest chronione przez przepisy, ustawy z dnia 18 VI 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej (Dz. U. nr 36, poz. 228) — jako mienie społeczne (18 III 1968 r. — II KR 234/67).

Ustawa z dnia 17 VI 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecnictwa karno-administracyjnego (Dz. U. nr 23, poz. 149)

Art. 16 § 1. Przepis art. 16 § 1 ustawy z dnia 17 VI 1966 r. o przekazaniu nie-ktych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecnictwa karno-administra-cyjnego (Dz. U. nr 23, poz. 149) odnosi się również do przestępstwa kradzieży określonego w art. 257 k.k.

Przepis art. 16 § 1 pkt 1 tejże ustawy nie ma zastosowania do osób, które poprzedni czyn przestępny, o którym mowa w tym przepisie, popełniły, gdy były nieletnie i postępowanie karne wszczęto przeciw nim przed ukończeniem przez nich 17 lat (8 V 1969 r. — VI KZP 52/68).

Zebrał
Stefan Kalinowski

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO W SPRAWACH O ZAOPATRZENIE EMERYTALNE

Dekret z dnia 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracow-ników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97 i z 1965 r. Nr 14, poz. 98)

Art. 7 i 12. Jeżeli organ rentowy w wyniku kontroli akt rentowych uznał, że rencista nie ma wymaganego okresu zatrudnienia i z tego powodu wstrzymał wy-płatę renty, okręgowy sąd ubezpieczeń społecznych jest uprawniony — jeżeli w postępowaniu dowodowym ustali, że rencista posiada wymagany okres zatrud-nienia — do rozpoznania kwestii inwalidztwa (wyrok z dnia 9 IV 1968 r. III URN 2/68).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 V 1958 r. w sprawie zawieszania do renty oraz zasad wypłacania inwalidzkiej renty wyrównawczej (Dz. U. Nr 26, poz. 111 z późniejszymi zmianami)

§2 ust. 1 pkt. 3 i § 7 ust. 1 pkt. 3. O zawieszeniu prawa do renty decyduje fakt użytkowania gospodarstwa rolnego o określonej przychodowości bez względu na to, czy użytkowanie to jest użytkowaniem w rozumieniu prawa rzeczowego (wyrok z dnia 12 VII 1968 r. III URN 8/68).

Ustawa z dnia 23 I 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6)

Art. 5. Okresy pracy sprzątaczkki zatrudnionej na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze godzin zalicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do uzyskania prawa do renty, jeżeli miesięczne wynagrodzenie z tego tytułu wynosiło co najmniej połowę minimalnej płacy przysługującej pracownikom uspołecz-nionych zakładów pracy (wyrok z dnia 28 X 1968 r. III URN 17/68).

Art. 11. Sam charakter zatrudnienia nie uzasadnia zaliczenia danego stano-wiska pracy do I kategorii zatrudnienia, jeżeli nie jest ono wymienione w dziale I wykazu obejmującego różne działy produkcji i nie jest też wymienione w wyka-zie dotyczącym odpowiedniego działu produkcji (resortu), chociażby było wymie-nione w innym dziale wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania do kategorii zatrudnienia (Dz. U. nr 39, poz. 176 z późniejszymi zmianami). Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac może w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych określić, że dane przed-sięwzięcie zalicza się do przemysłu objętego wykazem. (Wyrok z dnia 20 III 1969 r. III URN 25/68).

Art. 75 ust. 3. Przepis art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o po-wszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 3, poz. 6) stosuje się do rewizji nadzwyczajnej złożonej na skutek podania wniesio-nego po 31 grudnia 1967 r. także wówczas, jeżeli rewizja nadzwyczajna zaskarża orzeczenie, które uprawomocniło się przed 1 stycznia 1968 r. (uchwała Sądu Naj-wyższego z dnia 22 I 1969 r. III UZP 3/68).

Ustawa z dnia 23 I 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy. (Dz. U. Nr 3, poz. 8)

Art. 16 ust. 3. Przepis art. 376 prawa o sądach ubezpieczeń społecznych nie daje podstawy do zaskarżenia rewizją nadzwyczajną prawomocnego orzeczenia zakładowej (terenowej) komisji rozjemczej, wydanego na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. nr 3, poz. 8) (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 III 1969 r. III PZP 2/69).

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Dekret z dnia 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pra-cowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97 i z 1965 r. Nr 14, poz. 98)

Art. 4. Traktorzysta otrzymujący z kółka rolniczego wynagrodzenie tylko za godziny faktycznie przepracowane traktorem tego kółka w godzinach i miejscach wskazanych przez dyspozytora kółka (a więc nie mający prawa do wynagrodzenia za okresy, w których z powodu braku zlecenia tego kółka pracy nie wykonywał)

nie jest — jako wykonawca zleconej mu każdorazowo usługi w ramach umowy zlecenia — pracownikiem w rozumieniu art. 4 dekretu o p.z.e. (wyrok z dnia 6 III 1968 r. II TR 2298/67).

Art. 7 ust. 2. Za dozorcę zatrudnionego na pełnym etacie uważa się od dnia 1 VIII 1966 r. dozorcę, którego zasadnicze wynagrodzenie w gotówce wynosi co najmniej 850 zł miesięcznie. Za zasadnicze wynagrodzenie uważa się wynagrodzenie za czynności wymierne i niewymierne określone w Układzie Zbiorowym Pracy dla pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach (zakładach) gospodarki komunalnej. Zasada powyższa ma również zastosowanie do dozorców domowych zatrudnionych w budynkach prywatnych (wyrok z dnia 31 I 1969 r. III TR 1528/68).

Art. 8 ust. 1 pkt. 9. Okres pobytu żołnierzy polskich w obozach dla internowanych na obszarze ZSRR oraz okres ich pracy wykonywanej w czasie pobytu w tych obozach zalicza się stosownie do konwencji dotyczącej praw i obowiązków mocarstw i osób neutralnych w razie wojny lądowej z 18 X 1907 r. (Dz. U. z 1927 r. Nr 21, poz. 163) do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty (wyrok z dnia 6 VI 1968 r. II TR 250/68).

Art. 9. Praca wylewacza żużła na Wydziale „Wielkie Piece” Fabryki Samochodów Ciężarowych w Starachowicach nie jest zatrudnieniem I kategorii, albowiem w fabryce tej tylko te stanowiska pracy, które są wymienione w dziale IX „Przemysł Metalowy” wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 IX 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz. U. Nr 29, poz. 176 z późn. zm.) mogą być zaliczane do I kategorii zatrudnienia. W dziale tym nie jest wymienione stanowisko wylewacza żużła. Okoliczność zaś, że stanowisko to jest wymienione w dziale III „Hutnictwo metali nieżelaznych” wykazu i że „Wielki Piec” FSC jest hutą, nie ma w świetle § 2 ust. 1 wymienionego rozporządzenia żadnego znaczenia dla sprawy, albowiem FSC nie podlega resortowi, który obejmuje hutnictwo (wyrok z dnia 18 XI 1968 r. III TR 113/68).

Art. 34 i 38. Rencista, któremu z powodu ustania inwalidztwa wstrzymano wypłatę renty inwalidzkiej z tytułu wypadku w zatrudnieniu i który po wstrzymaniu tej renty był nadal zatrudniony, nabywa prawo do tej renty w razie pogorszenia się następstw wypadku w stopniu uzasadniającym zaliczenie go co najmniej do III grupy inwalidów, jeżeli ponowne inwalidztwo powstało w czasie dalszego zatrudnienia lub w okresie 2 lat od ustania tego zatrudnienia. Warunek powstania ponownego inwalidztwa w okresie 2 lat od daty wstrzymania wypłaty renty wymagany jest tylko od takiego rencisty, który po wstrzymaniu wypłaty renty nie był zatrudniony (wyrok z dnia 13 XI 1968 r. I TR 1413/68).

Art. 36. 1) Śmierć pracownika po otrzymaniu wiadomości szczególnie niekorzystnej dla kierowanego przez niego zakładu pracy, nie może być uznana za wypadek w zatrudnieniu, albowiem istotną przyczyną śmierci była przyczyna wewnętrzna (choroba serca), a nie przyczyna zewnętrzna, jak tego wymaga przepis art. 36 dekretu. Faktu otrzymania niepomyślnych wiadomości nie można uznać za istotną przyczynę zewnętrzną.

2) Wypadek traktorzysty kółka rolniczego, który mimo braku uprawnień i kwalifikacji usiłował z własnej inicjatywy, dla umożliwienia przeprowadzenia zarządzonych przez Kółko omlotów, usunąć awarię w trakcji elektrycznej i przy tej czynności doznał porażenia prądem elektrycznym, jest wypadkiem w zatrudnieniu w rozumieniu art. 36 ust. 2 pkt. 2 dekretu; czynność ta była wykonywana w interesie zakładu pracy (wyrok z 13 12 1968 r. III TR 639/68).

Art. 73 ust. 2. Nie można uznać za błąd organu rentowego wydanie decyzji o zawieszeniu prawa do renty w oparciu o zaświadczenie właściwej władzy o wy-

sokości dochodu szacunkowego gospodarstwa rolnego, które to zaświadczenie okaże się następnie błędne. Przywrócenie prawa do renty nie może nastąpić za okres wcześniejszy niż za trzy miesiące wstecz od dnia zgłoszenia wniosku o przywrócenie prawa do renty (wyrok z dnia 13 VIII 1968 r. IV 691/68).

Ustawa z dnia 23 I 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 3, poz. 6)

Art. 5 i 8. Woźnica Powiatowego Związku Gminnych Spółdzielni, nie jest pracownikiem w rozumieniu ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, mimo, że Związek ten zawarł z nim dwie odrębne umowy: jedną o usługi własnym zaprzęgiem i drugą o prace za- i wyładunkowe przy tym zaprzęgu.

Powiatowy Związek Gminnych Spółdzielni zatrudnia w transporcie wozaków i woźniców. Wozakiem jest osoba, która ma własny zaprzęg (konia i wóz) i tym zaprzęgiem świadczy usługi transportowe (łącznie z ładowaniem i wyładowywaniem towaru). Natomiast woźnica jest pracownikiem transportowym, albowiem świadczy on tylko pracę, gdyż środki transportu stanowią własność zakładu pracy (wyrok z dnia 24 VI 1969 r. III TR 385/69).-

Art. 17. Przy ocenie kwestii, jakie wypłaty dokonywane spoza osobowego funduszu płac uwzględnia się przy ustalaniu wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty z wniosków zgłoszonych po wejściu w życie ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, należy stosować przepisy rozporządzenia z dnia 19 VIII 1968 r. (Dz. U. Nr 35, poz. 246). Przed wejściem w życie tego rozporządzenia brak jest podstaw prawnych do traktowania wypłat spoza osobowego funduszu płac jako zarobków w rozumieniu art. 17 ust. 3 ustawy o p.z.e. (wyrok z dnia 13 III 1969 r. I TR 95/69).

Art. 33 ust. 1 pkt. 3 i art. 96 ust. w pkt. 1. Okoliczność, że wdowa po pracowniku ukończyła 50 lat życia przed dniem wejścia w życie ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym (1 I 1968 r.), a więc w czasie gdy wiek taki nie uprawniał jeszcze do renty rodzinnej oraz że wdowa ta w chwili ukończenia tego wieku nie pobierała renty rodzinnej z tytułu wychowywania dziecka, nie mają dla sprawy żadnego znaczenia, albowiem przepisy art. 96 ustawy, wchodząc w życie z dniem 1 I 1968 r., objęły z tym dniem wszystkie stany faktyczne określone w art. 33 ust. 1 ustawy (wyrok z dnia 21 II 1969 r. III TR 1516/69).

Art. 61, 69 i 77. 1. Zaliczenie rencisty po kontrolnym badaniu lekarskim do niższej grupy inwalidów może nastąpić po ustaleniu zmian w stanie inwalidztwa tj. po stwierdzeniu okoliczności uzasadniających zaliczenie do niższej grupy.

2. Obniżenie wysokości renty wskutek zaliczenia rencisty do niższej grupy inwalidów następuje od najbliższego terminu płatności renty przypadającego po upływie miesiąca od daty decyzji organu rentowego.

3. Odmowa rencisty poddania się zarządzonemu z urzędu leczeniu specjalnemu, przeszkoleniu lub usprawnieniu nie daje wprawdzie stosownie do art. 61 ustawy prawa do wyższej renty w przypadku pogorszenia się stanu zdrowia rencisty i zaliczenia go do wyższej grupy inwalidów, lecz nie daje podstawy do niezaliczenia rencisty do tej samej grupy inwalidów, do której był dotychczas zaliczony (wyrok z dnia 22 X 1968 r. III TR 858/68).

Ustawa z dnia 28 V 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 99)

Art. 4. Jeżeli ze złożonych dokumentów wynika, iż pracownik był w pewnym okresie zatrudniony jako rębacz lub ładowacz, zaliczenie tego okresu pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym nie wymaga zgłoszenia odrębnego wniosku.

Zaliczenie tych okresów w wymiarze pojedynczym uznać należy za błąd organu rentowego w rozumieniu art. 73 ust. 2 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym (wyrok z dnia 16 VIII 1968 r. I TR 524/68).

Dekret z dnia 19 I 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 55, poz. 273).

Art. 9 i 12. Dla powstania prawa do przeliczenia renty od zarobków uzyskanych po przyznaniu renty wymagany jest okres co najmniej 30 miesięcy pracy rzeczywistej. Przepis art. 9 dekretu o zaliczeniu okresów pracy w wymiarze korzystniejszym (12 miesięcy = 14 miesiącom), nie ma zastosowania przy przeliczeniu renty, lecz tylko przy ustalaniu okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania prawa do renty (wyrok z dnia 5 XII 1958 r. I TR 1554/68).

Ustawa z dnia 28 VI 1962 r. o zaopatrzeniu emerytalnym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, ich domowników oraz ich rodzin (Dz. U. z 1966 r. Nr 1, poz. 1)

Art. 23. Wymóg upływu 6 miesięcy niezdolności do pracy przewidziany w art. 23 ustawy dla powstania prawa do renty inwalidzkiej z innych przyczyn niż wypadek przy pracy w spółdzielni uważa się za spełniony, jeżeli członek spółdzielni był w tym czasie inwalidą co najmniej drugiej grupy. W tym przypadku okres 6 miesięcy liczy się od daty określonej przez KIZ. Jeżeli jednak KIZ nie może określić początkowej daty inwalidztwa II grupy, za datę tę przyjmuje się dzień zgłoszenia wniosku o rentę (wyrok z dnia 27 XI 1968 r. III TR 960/68).

Ustawa z dnia 29 III 1965 r. o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników (Dz. U. Nr 13, poz. 90)

Art. 8. Osobie współpracującej z rzemieślnikiem nie zalicza się do okresów ubezpieczenia okresów jej współpracy przed dniem wejścia w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników tj. przed 1 VII 1965 r. Wprawdzie art. 8 ustawy przewiduje zaliczenie do okresu ubezpieczenia wymaganego do uzyskania renty także okresów wykonywania rzemiosła przed 1 VII 1965 r., lecz dotyczy to tylko okresów samoistnego wykonywania rzemiosła (wyrok z dnia 15 X 1968 r. I TR 1328/68).

Art. 25. Wdowa po rzemieślniku, która nie jest inwalidą, ani nie wychowuje dzieci do lat 8, nabywa prawo do renty rodzinnej z ubezpieczenia rzemieślników nie po ukończeniu 50 roku życia, lecz dopiero po ukończeniu 55 roku życia, mimo że śmierć męża nastąpiła po dniu 1 I 1968 r. tj. po dniu wejścia w życie ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym. W myśl bowiem art. 127 ust. 2 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym dla oceny warunków do renty rodzinnej po rzemieślnikach stosuje się nadal przepisy art. 45 - 50 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym (wyrok z dnia 12 VI 1969 r. III TR 74/69).

Art. 32. Inwalidztwo, które może wyłączyć wymóg upływu 6 miesięcy niezdolności do pracy (w całości lub w części), od których uzależnione jest powstanie prawa do renty inwalidzkiej, musi być inwalidztwem co najmniej II grupy (wyrok z dnia 15 X 1968 r. III TR 1068/68).

Dekret z dnia 14 VIII 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 98).

Art. 13 ust. 1 i art. 31 ust. 1. Podstawa wymiaru renty rodzinnej dla wdowy po żołnierzu-inwalidzie I grupy w związku ze służbą wojskową nie może być niższa niż 1200 zł tj. nie może być niższa od podstawy wymiaru renty inwalidy (wyrok z dnia 5 X 1968 r. III TR 300/68).

Rozporządzenie z dnia 12 VIII 1968 r. w sprawie ustroju, zakresu działania komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia... (Dz. U. Nr 31, poz. 206)

§ 9 ust. 2. Orzeczenie komisji lekarskiej ustalające brak inwalidztwa jest wiążące dla lekarzy służby zdrowia i dla zakładów pracy zatrudniających daną osobę (wyrok z dnia 22 X 1968 r. III TR-894/68).

Zebrał

Tadeusz Wasylecki

ORZECZNICTWO GŁÓWNEJ KOMISJI ARBITRAŻOWEJ

Kodeks cywilny (Dz. U. nr 16 z 1964 r., poz. 93)

Art. 5. Przepis art. 5 k.c. nie może stanowić podstawy do zwolnienia dłużnika od zapłaty kary umownej. (17 VI 1968 r. BO-4238/68).

Art. 111 § 3. Komisja arbitrażowa może nie uwzględnić upływu terminu przedawnienia roszczenia w przypadku, gdy przedawnienie nastąpiło na skutek niepodjęcia postępowania przed upływem roku od daty zawieszenia na zgodny wniosek stron. (28 V 1968 r. 1-3274/68).

Art. 118. Bieg terminu przedawnienia dla dochodzenia w postępowaniu arbitrażowym roszczeń od kółka rolniczego rozpoczyna się w dacie wejścia w życie rozporządzenia przekazującego spory pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej podlegającymi orzecznictwu arbitrażowemu, a kółkami rolniczymi, na drogę postępowania arbitrażowego. (18 III 1968 r. BO-1573/68).

Art. 120. W przypadku podwyższenia w toku sporu kwoty roszczenia bez zmiany jego podstawy dla oceny zagadnienia przedawnienia miarodajna jest data zgłoszenia pierwotnego wniosku. (2 IX 1968 r. BO-9613/68).

Art. 118 i 120. Termin wymagalności roszczeń przedsiębiorstwa handlu zagranicznego w stosunku do dostawcy krajowego, z tytułu kar umownych za dostarczenie wadliwego towaru, biegnie od chwili powzięcia przez to przedsiębiorstwo wiadomości o ujawnieniu wady za granicą; dla roszczeń zaś o odszkodowanie rzeczywiste — przekraczające wysokość należnej kary umownej, termin ten biegnie od chwili powstania szkody. (30 III 1968 r. BO-2004/68).

Art. 387 § 1. Nieważne jest postanowienie umowy ustalające niemożliwy do dotrzymania termin zwrotu wypożyczonego opakowania. (31 VIII 1968 r. 1-5585/68).

Art. 415. Bezprawne posługiwanie się przez przewoźnika (PSK) oddanym mu do przewozu opakowaniem jest czynem niedozwolonym. Odbiorca opakowania może dochodzić od przewoźnika roszczeń odszkodowawczych powstałych z tego tytułu. (10 IX 1968 r. BO-9813/68).

Art. 484 § 2. Komisja arbitrażowa miarkując kary umowne nie może ich obniżyć poniżej poniesionej przez wierzyciela szkody. Z motywów uzasadnienia: ... Kara umowna, należna odbiorcy (kupującemu) w razie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, służy w szczególności naprawieniu wynikłej stąd szkody (art. 483 § 1 k.c. i § 49 ust. 1 ogólnych warunków umów sprzedaży) z tym, że dłużnik nie może uchylić się od zapłaty kary umownej dowodząc, że szkoda nie może być wykazana, albo że jej wartość jest niższa od wartości kary (§ 49 ust. 2 O.W.S.). W myśl zaś wytycznej V uchwały nr 2/58 kolegium arbitrażu GKA z 17 IV 1958 r. w sprawie odpowiedzialności dłużnika obrotu uspołecznionego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (PUG nr 6 z 1958 r.) komisje arbitrażowe mogą w zupełnie wyjątkowych wypadkach obniżyć wysokość kar

umownych obliczonych wedle obowiązujących stawek, jeżeli zapłata pełnych kar umownych mogłaby w konkretnym wypadku w istotny sposób naruszyć rozrachunek gospodarczy przez to, że w porównaniu z faktycznie powstałą szkodą zapewniałaby jednej stronie rażąco nadmierne korzyści, a dla drugiej strony pociągałaby dotkliwie straty, nieproporcjonalne do jej zawinienia. W świetle powyższego byłoby w każdym razie nieuzasadnione obniżenie wysokości kary umownej do kwoty nie pokrywającej nawet w pełni poniesionej przez wierzyciela szkody [...] (17 IV 1968 r. BO-4888/68).

Art. 563 § 2. Przedsiębiorstwo handlu zagranicznego obowiązane jest zawiadomić sprzedawcę o wadach i brakach ilościowych towaru wysłanego za granicę niezwłocznie, tzn. w takim czasie, jaki jest potrzebny dla wykonania w normalnym toku pracy przedsiębiorstwa czynności związanych z przygotowaniem i dokonaniem zawiadomienia. (30 III 1968 r. BO-14155/67).

Art. 563 § 2. Wieloletnie stosowanie przez kupującego szczególnego trybu odbioru i reklamacji wad i braków towaru stanowi podstawę do przyjęcia, że ten tryb odbioru był przyjęty w obrocie. (19 VII 1968 r. I-4830/68).

Dekret z dnia 5 VIII 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym (tekst jednolity Dz. U. nr 37 z 1961 r. poz. 195)

Art. 2 ust. 1. Niedopuszczalna jest droga postępowania arbitrażowego w sporze, w którym stroną jest spółka wodna. (27 V 1968 r. II-4944/68).

Art. 2 ust. 2. 1. Komisja arbitrażowa może w sporze przedumownym ustalić klauzulę umowną, której treść strony uprawnione są ukształtować w granicach przysługującej im swobody kontraktowania.

2. Ryczałtowe stawki kar umownych ustalone wolą stron w umowie lub treścią orzeczenia arbitrażowego w sporze przedumownym nie podlegają ogólnemu reżimowi kar ex lege. (15 VII 1968 r. BO-6907/68).

Art. 2 ust. 1 i 3. Rozpoznanie wniosku arbitrażowego o zasądzenie od przedsiębiorstwa Spedycji Krajowej roszczeń z tytułu umowy przewozu jest niedopuszczalne przed wyczerpaniem drogi reklamacji. (16 IX 1968 r. BO-8122/68).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. nr 26, poz. 148)

§ 30. Odmowa rozpoznania niedostatecznie opłaconego wniosku może nastąpić po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego do uzupełnienia przewidzianej opłaty arbitrażowej. (2 IX 1968 r. BO-9613/68).

§ 53 ust. 3 i 22 ust. 4. Komisja arbitrażowa może nie uwzględnić upływu terminu przedawnienia roszczenia w przypadku, gdy przedawnienie nastąpiło na skutek niepodjęcia postępowania przed upływem roku od daty zawieszenia na zgodny wniosek stron. (28 V 1968 r. I-3274/68).

§ 58. Komisja arbitrażowa uprawniona jest do ustalenia w sporze przedumownym w oparciu o normatywne cykle budowy terminu wykonania obiektu budownictwa. (10 VI 1968 r. BO-5066/68).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 I 1964 r. w sprawie wyłączenia z właściwości państwowych komisji arbitrażowych sporów z przewozu w komunikacji międzynarodowej (Dz. U. nr 4, poz. 24)

§ 1. Niedopuszczalna jest droga postępowania arbitrażowego do rozpoznania roszczeń nadawcy do Kolei wynikłych z uszkodzenia na terenie kraju nadania

przesyłki przewożonej za bezpośrednim listem przewozowym w komunikacji międzynarodowej. (20 IV 1968 r. BO-14529/67).

§ 1. Niedopuszczalna jest droga postępowania arbitrażowego w sporze przeciwko Kolei z przewozu międzynarodowego w przypadku, gdy przesyłka towaru importowanego na stacji granicznej zostaje bez przeładowania nadana za nowym krajowym listem przewozowym. (27 V 1968 r. III-12665/67 a).

§ 1. Niedopuszczalna jest droga postępowania arbitrażowego do rozpoznawania roszczeń nadawcy przesyłki do Kolei w przypadku, gdy przesyłka nadana za bezpośrednim listem przewozowym w komunikacji międzynarodowej, została na podstawie zlecenia dodatkowego, w związku z uszkodzeniem w czasie przewozu, zwrócona do stacji nadania.

Z motywów uzasadnienia: ... Z treści pkt. I lit. c) uchwały Kolegium Arbitrażu nr 1/66 (opubl. PUG 1966, nr 7, poz. 511) wynika jednakże, iż istotne znaczenie dla oceny charakteru przewozu ma treść dodatkowego zlecenia, w drodze udzielenia którego dokonuje się stosownie do przepisów przewozowych obowiązujących zarówno w przewozach międzynarodowych (CIM i SMGS) jak i w przewozach krajowych zmian w umowie przewozu. W świetle bowiem umów i porozumień międzynarodowych zmiana umowy przewozu, nawet powodująca zatrzymanie przesyłki w kraju, nie zawsze skutkuje zmianę umowy przewozu, pozabawiającą ją charakteru międzynarodowego, a w konsekwencji pozbawiającą kolej kraju nadania możliwości rozliczeń z kolejami obcymi, które przesyłkę miały przewozić... Jeżeli nadawca, któremu w czasie gdy przesyłka pozostaje na kolei kraju nadania, przysługuje prawo dysponowania nią i dokonywania zmiany w umowie przewozu, udzieli zlecenia dodatkowego zmieniającego w umowie przewozu stację przeznaczenia na stację położoną na terenie kraju nadania, zmienia tym samym umowę o przewóz w komunikacji międzynarodowej na umowę o przewóz wewnątrz-krajowy. Z chwilą dokonania takiej zmiany do umowy przewozu mają zastosowanie przepisy wewnętrzne i rozpoznanie ewentualnych roszczeń do Kolei należy do państwowych komisji arbitrażowych.

Udzielenie przez nadawcę w związku z przeszkodą w przewozie zlecenia dodatkowego, wydania mu przesyłki na stacji zatrzymania lub udzielenia zlecenia dodatkowego na zwrócenie przesyłki do stacji nadania, nie skutkuje zmiany charakteru zawartej przy nadaniu umowy o przewóz w komunikacji międzynarodowej. Do umowy przewozu i wynikłych z niej roszczeń stosuje się w takich przypadkach postanowienia umów międzynarodowych. Kolei kraju nadania mogą przysługiwać roszczenia regresowe do Kolei, które miały przesyłkę przewozić, jeśli zawarte z tymi Kolejami porozumienia, rozliczenia takie przewidują... (20 IV 1968 r. BO-11260/67).

Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z dnia 2 IV 1963 r. w sprawie przydziałów, rozdzielników i uzgodnień dostaw oraz ogólnych warunków dostaw w obrocie krajowym pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (M.P. nr 34, poz. 172).

§ 91, ust. 1 pkt. 1 lit. d). Kary za zwłokę w zadysponowaniu towarem przysługują tylko wówczas, gdy wynikają ze stosunku umownego łączącego żądającego kary z jednostką, od której kara jest dochodzona. Z motywów uzasadnienia: ... W sprawie niniejszej wymaga rozstrzygnięcia przede wszystkim pytanie, czy powodowej Hurtowni, jako adresatowi nie zamówionej i nie objętej umową dostawy kilku partii tkanin, które Hurtownia ta postawiła do dyspozycji dostawcy (pозwanego), należą się kary umowne za niezadysponowanie towarem przez dostawcę przewidziane w § 91 ust. 1 pkt. 1 lit. d), obowiązujących w okresie wy-

syłki spornych tkanin o.w.d. w obrocie krajowym (M.P. 1963, nr 34, poz. 172). Kary za zwłokę w zadysponowaniu przedmiotem dostawy są karami umownymi i służą tylko wówczas, gdy wynikają ze stosunku umownego łączącego żądającego kary z jednostką, od której kara jest dochodzona.

Tymczasem, jak wynika z akt niniejszej sprawy, a także zgodnych oświadczeń stron, dostarczenie spornych partii tkanin dokonane zostało bez zamówienia i bez umowy... (7 VIII 1968 r. BO-2173/68).

§ 91 ust. 3. Odbiorca nie może skutecznie domagać się zapłaty kary umownej za dostarczenie towaru z wadami, obliczonej od wartości całej partii towaru, jeżeli do próbki reprezentatywnej, stanowiącej podstawę oceny tej partii, pobrano większą ilość sztuk towaru, niż określa to obowiązująca dla danego artykułu norma (29 V 1967 r. BO-1157/67).

Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z dnia 7 X 1966 r. w sprawie ogólnych warunków umów sprzedaży oraz umów dostawy w obrocie krajowym pomiędzy jednostkami gospodarki społecznoymi (M.P. nr 57, poz. 276).

§ 2. ust. 2 pkt. 3. Warunkiem zwolnienia sprzedawcy z obowiązku zapłaty kar umownych w oparciu o przepis § 2 ust. 2 p. 3 zarządzenia Przewodniczącego komisji Planowania z dnia 7 X 1966 r. (M.P. 1966, nr 57, poz. 276) jest ustalenie w umowie, jakie wady towaru będą strony w swych stosunkach wzajemnych traktować jako wady nieznaczne.

Z motywów uzasadnienia: ... Zgodnie z § 2 ust. 2 pkt. 3 w/w zarządzenia, jednostki gospodarki społecznoonej mogą w umowach ustalić, że sprzedawca nie będzie miał obowiązku zapłaty kary za wady, jeżeli wada była nieznaczna (drobne usterki) a sprzedawca ją usunął lub towar wymienił niezwłocznie lub w terminie uzgodnionym z kupującym. W świetle cyt. przepisu przyjąć należy, że warunkiem stosowania wyjątkowego przypadku umownego zwolnienia od kar w oparciu o ten przepis jest, by strony (umownie lub w ewentualnym sporze przedumownym) ustaliły, jakie wady towaru będą w swych stosunkach traktowały jako wady nieznaczne. Zamieszczone w umowie stron postanowienie o treści przewidzianej omawianym przepisem nie precyzowało pojęcia wady nieznacznej, wobec czego nie dawało podstaw do zwolnienia powodowego dostawcy od zapłaty kary umownej za dostawę towaru z wadami.

Wskazać należy, że rzeczą powodowego dostawcy było w umowie określić, jakie wady należy uważać za wady nieznaczne i w ten sposób zabezpieczyć się przed płaceniem kar za wady, które — jego zdaniem — powinny być traktowane jako wady nieznaczne. ... (29 IX 1968 r. I - 8576/68).

§ 4. Porozumienie zjednoczenia, określające między innymi wymogi jakościowe przedmiotu dostawy, wiąże jednostkę podległą, jeżeli jednostka ta w umowie ze swym kontrahentem nie wyłączyła w ramach posiadanych uprawnień, stosowania ustaleń tego porozumienia (18 I 1968 r. I - 13855/67).

§ 46 pkt. 1. Nietołączenie wbrew obowiązkowi prawnemu kart gwarancyjnych do towarów rynkowych może stanowić podstawę do odstąpienia od umowy z przyczyn, za które odpowiedzialny jest sprzedawca (19 IV 1968 r. I - 475/68).

§ 51 pkt. 7. Przewidziana ogólnymi warunkami sprzedaży kara umowna za zwłokę w wysłaniu faktury przy dokonywaniu pomiędzy stronami rozliczeń w drodze inkasa bankowego przysługuje kupującemu w przypadku zwłoki sprzedawcy w skierowaniu faktury do inkasa. (24 VI 1968 r. BO - 5867/68).

§ 53 ust. 2. Ograniczenie wysokości kar umownych do 30% wartości towaru dotyczy wszystkich kar umownych za zwłokę objętych przepisem § 51 ows.

Z motywów uzasadnienia: ... W odróżnieniu od uprzednio obowiązujących przepisów o.w.d., które w § 94 ust. 3 zawierały postanowienie ograniczające do 30% wartości dostawy kary umowne za samo opóźnienie wysyłki albo odbioru przedmiotu dostawy, obecnie obowiązujące przepisy o.w.s. w § 53 ust. 2 przewidują, że ogólna kwota kar umownych za zwłokę nie może przekroczyć 30% wartości towaru.

Ponieważ przepis § 51 o.w.s. przewiduje obowiązek zapłaty kar umownych za zwłokę w zadysonowaniu towarem, za zwłokę w wysyłce faktury oraz za zwłokę w zawiadomieniu kupującego, czy sprzedawca uznaje, czy też nie uznaje reklamacji, redakcja postanowienia § 53 ust. 2 o.w.s., że ogólna kwota kar umownych za zwłokę nie może przekroczyć 30% wartości towaru, wskazuje na to, że omawiane ograniczenie kar umownych za zwłokę dotyczy wszystkich kar umownych za zwłokę, objętych przepisem § 51 o.w.s. Gdyby, jak to sugeruje strona powodowa, przepis § 53 ust. 2 miał mieć zastosowanie tylko do wymienionych w § 51 o.w.s. kar umownych, które oblicza się od wartości towaru, to niewątpliwie ustawodawca wyraźnie określiłby zakres ograniczenia kar umownych, jak to miało miejsce w § 94 ust. 3 uprzednio obowiązujących o.w.d., ustalającym, że nie mogą przekroczyć 30% wartości dostawy kary umowne za samo opóźnienie wysyłki albo odbioru przedmiotu dostawy ... (18 VII 1968 r. III PS - 4206/68).

Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z dnia 16 X 1959 r. w sprawie uzgodnień dostaw i ogólnych warunków dostaw związanych z obrotem z zagranicą pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (M.P. nr 92, poz. 494, zm. M.P. z 1961 r. nr 84, poz. 350, zm. M.P. z 1963 r. nr 34, poz. 171)

§ 14 o.w.d. eksport. Przedsiębiorstwo handlu zagranicznego obowiązane jest zawiadomić sprzedawcę o wadach i brakach ilościowych towaru wysłanego za granicę niezwłocznie, tzn. w takim czasie, jaki jest potrzebny dla wykonania w normalnym toku pracy przedsiębiorstwa czynności związanych z przygotowaniem i dokonaniem zawiadomienia. (30 III 1968 r. BO - 14155/67).

Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Prądzie Ministrów z dnia 13 II 1967 r. w sprawie ogólnych warunków sprzedaży związanych z obrotem z zagranicą (M.P. nr 12, poz. 64).

§ 2. Nie stanowi wady ograniczona trwałość towarów, wynikająca z ich szczególnej właściwości. (18 X 1968 r. BO -9928/68).

§ 40 ust. 2. Jeżeli importowany towar nie został należycie oznaczony, nabywca może dochodzić bądź kary umownej przewidzianej dla tego przypadku, bądź też kosztów oznaczenia, gdy koszty te przekraczają należną karę umowną, nie może jednak żądać zapłaty obok kary umownej poniesionych kosztów oznaczenia towaru.

Z motywów uzasadnienia: ... Jest niesporne; że pozwany nienależycie wykonał umowę, gdyż nie oznaczył towaru i wobec tego powodowa Składnica miała obowiązek dochodzenia kary umownej, którą przepis § 40 ust. 1 o.w.s. towarów z importu przewiduje jako odszkodowanie dla uzyskania naprawienia szkody wynikłej z nienależytego wykonania umowy. Sformułowania ust. 2 § 40 o.w.s. towarów z importu wskazują, że powoływane warunki umów dopuszczają prawo do dochodzenia szkody przewyższającej karę umowną, a pojęcia szkody rozciągają na wszystkie straty związane z nienależytym wykonaniem zobowiązania,* skoro odnoszą to prawo zarówno do sytuacji, gdy szkoda przewyższająca karę umowną wynikała na skutek zdarzeń nie objętych karą umowną, jak i wtedy, gdy szkoda powstała na skutek zdarzeń objętych karą umowną. W konkretnej sytuacji szkoda kupu-

jącego powstała na skutek zdarzenia objętego karą umowną (§ 42 ust. 3 o.w.s. import). Szkada ta polegała na wydatkowaniu określonych kosztów na oznaczenie towaru i koszty takie są też w zasadzie w normalnych warunkach jedyną stratą rzeczywistą kupującego, który otrzymał towar nieoznaczony, pomijając szkody wynikłe z opóźnienia, gdyż odrębne dochodzenie szkód powstałych z opóźnienia zastrzeżone jest dla kupującego z mocy § 36 ust. 2 o.w.s. import.

Z tych względów w/w przepis § 36 ust. 2 mający na zasadzie § 32 o.w.s. import, zastosowanie w przypadku dostarczenia towaru nieoznaczonego, w powiązaniu z § 40 o.w.s. import, należy interpretować w ten sposób, że przyznaje on kupującemu roszczenie o zwrot kosztów dokonania oznaczenia towaru w pełnej wysokości również w przypadku, gdy koszt oznaczenia przekroczy wysokość należnego odbiorcy odszkodowania umownego, jednak nie daje uprawnień równoległego dochodzenia obu roszczeń pieniężnych ... (4 XI 1968 r. BO - 11072/68).

Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 7 XI 1959 r. w sprawie umów o roboty budowlano-montażowe wykonywane na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej przez jednostki gospodarki nieuspołecznionej (M.P. nr 97, poz. 521).

§ 31 ust. 1. Jeżeli wysokość wynagrodzenia rzemieślniczej spółdzielni zaopatrzenia i zbytu jako wykonawcy robót budowlano-montażowych ustalona została w drodze przetargu, nie może ona żądać jego podwyższenia.

Z motywów uzasadnienia: ... W myśl § 31 ust. 1 ogólnych zasad umów o roboty budowlano-montażowe wykonywane na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej przez jednostki gospodarki nieuspołecznionej (M.P. 1959 nr 97, poz. 521), odnoszących się także do rzemieślniczych spółdzielni zaopatrzenia i zbytu, podstawę dla ustalenia wynagrodzenia wykonawcy robót stanowią kosztorysy uzgodnione przez strony i załączone do umowy lub uzgodnione ceny jednostkowe. Przyjęte w umowie stron wynagrodzenie powodowej Spółdzielni za omawiane roboty oparte zostało na zaakceptowanym przez stronę powodową kosztorysie, co znalazło wyraz w § 2 umowy ustalającym, że kwota tego kosztorysu „jest ostateczna i ma charakter kwoty przetargowej”. Wbrew stanowisku rewizji nadzwyczajnej do zmiany ustalonego w powyższy sposób wynagrodzenia powodowej Spółdzielni z tych tylko względów, że w wyżej wymienionym kosztorysie popełniono nieprawidłowości, w wyniku których wartość robót została zaniżona — brak jest podstaw.... (6 XI 1967 r. BO - 5384/67).

Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 II 1965 r. w sprawie zasad, zakresu obowiązków i trybu działania generalnych dostawców (nie publ.).

§ 10 ust. 3. 1. Umowa o dostawę maszyn i urządzeń stanowiących kompletne wyposażenie dla określonego w niej obiektu lub zadania inwestycyjnego jest umową specjalnego typu. Specyfika stosunków stron uzasadnia regulowanie niektórych warunków umowy w sposób odbiegający od treści przepisów dotyczących sprzedaży czy dostawy.

2. Sytuacja generalnego dostawcy jest zbliżona do sytuacji sprzedawcy urządzenia prototypowego, co uzasadnia dopuszczalność ograniczenia w umowie zakresu odpowiedzialności generalnego dostawcy z tytułu rękojmi i gwarancji. (15 II 1968 r. I-1396/68).

Ustawa z dnia 28 III 1963 r. o znakach towarowych (Dz. U. nr 14, poz. 73).

Art. 7 i 26. Produkcja wyrobu m. in. z części ze znakiem towarowym innego przedsiębiorstwa w ten sposób, że nabywca tego wyrobu może sądzić, że kupuje

przedmiot wyprodukowany przez przedsiębiorstwo, które znak zarejestrowało, stanowi naruszenie praw wynikających z rejestracji tego znaku. (19 IV 1968 r. 1 - 14394/68).

Dekret z dnia 24 XII 1952 r. o przewozie przesyłek i osób kolejami (Dz. U. nr 4 poz. 7 z 1953 r.)

Art. 27 ust. 4 pkt. 6. Przepisy dekretu o przewozie przesyłek i osób kolejami (DKP) nie przewidują stosowania kar umownych za niedopełnienie obowiązku za wiadomienia przez kolej o przewidywanym opóźnieniu podstawienia wagonów. W tym przypadku należy wobec tego stosować przepisy k.c. dotyczące naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania (9 IX 1968 r. BO - 8967/68).

Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 12 X 1962 r. w sprawie regulaminu zarobkowego przewozu osób i bagażu oraz najmu pojazdów w osobowym transporcie drogowym (Dz. U. nr 56, poz. 282)

§ 29. ust. 2. Przedsiębiorstwo, do którego należała taksówka bagażowa wynajęta na postoju, nie odpowiada za stwierdzony u najemcy brak ilościowy przewożonego towaru, którego odbiór z magazynu sprzedawcy został dokonany przez kierowcę taksówki na podstawie upoważnienia wystawionego przez najemcę (6 IV 1968 r. BO - 12512/67).

Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 24 V 1960 r. w sprawie regulaminu zarobkowego przewozu i spedycji w ciężarowym transporcie samochodowym (Dz. U. nr 31, poz. 174)

§ 1 pkt. 3. Bezprawne posługiwanie się przez przewoźnika (PSK) oddanym mu do przewozu opakowaniem jest czynem niedozwolonym. Odbiorca opakowania może dochodzić od przewoźnika roszczeń odszkodowawczych powstałych z tego tytułu. (10 IX 1968 r. BO - 9813/68).

§§9 i 10. Rozpoznanie wniosku arbitrażowego o zasądzenie od przedsiębiorstwa Spedycji Krajowej roszczeń z tytułu umowy przewozu jest niedopuszczalne przed wyczerpaniem drogi reklamacji. (16 IX 1968 r. BO - 8122/68).

Ustawa z dnia 30 V 1962 r. — Prawo wodne (Dz. U. nr 34, poz. 158)

Art. 67 ust. 2 pkt 5, art. 36 ust. 2 i art. 43 ust. 2 pkt 2. Wykonawca nie może domagać się zapłaty za wykonane bez odpowiedniej dokumentacji roboty przy wierceniu studni, której budowę wstrzymano następnie na polecenie organów inspekcji sanitarnej. (29 III 1968 r. II - 1404/68).

Ogólne warunki ubezpieczenia od uszkodzeń (auto-casco) pojazdów samochodowych jednostek gospodarki społecznej zatwierdzonych decyzją Min. Finansów z dnia 31 VII 1964 r. nr BP RMU 226/64

§ 4 ust. 1 pkt. 2. Dopuszczenie przez dyspozytora do prowadzenia samochodu kierowcy w stanie nietrzeźwym jest rażącym niedbalstwem wyłączającym odpowiedzialność Państwowego Zakładu Ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia (auto-casco) za uszkodzenie samochodu. (17 V 1968 r. III - 225/68/b).

Zebrał
Zenon Klafkowski